

ויחי (96)

יעקב אבינו לא מת

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת (מז, כח, כט)

חדשה אצורים בה כוחות מחודשים מהמקור העליון וזה יוצר צמאון להשיג את אותה השפעה.

לתתך עליון

וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה (מח, ב)

יש רמז מה שכתוב בגמרא (נדרים לט): אמר ר' אחא בר חנינא כל המבקר חולה נוטל א' משישים מחוליו, ובבן גילו דוקא. והנה ידוע שיוסף היה בר מזלו של יעקב, שכל מה שיארע ליעקב אירע ליוסף, ולכן כשבא יוסף לבקר יעקב נטל א' משישים בחוליו, ולכן נתחזק יעקב וישב על המטה. כי הוקל מעליו החולי קצת. והרמז בפסוק **"הַמָּטָה"**, גמטריא נ"ט, כלומר על שניטל ממנו חלק א' מס' ולא נשאר כי אם נ"ט חלקים כמנין **"הַמָּטָה"**, ולכן: **"וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה"**.

מטעמי שולחן שבת

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמִרִי בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי (מח, כב)

בחרבי ובקשתי, בצלותי ובבעותי (אונקלוס), חרב זו תפילה, קשתי זו בקשה (כ"ב קנג). מבאר הנצי"ב ב"הרחב דבר": התפילה הקבועה שתקנו אבותינו ג' פעמים ביום זו ה"צלותא", אשר נמשלה לחרב, ואילו ה"בעותי", הבקשה שאדם מוסיף ומתפלל על צרכי השעה היא שנמשלת לקשת. וכל כך למה? כאשר יוצאים למלחמה, המטרה היא לכבוש את המלך או שר הצבא העומדים מרחוק, אך שומרים רבים מקיפים אותו, לכן תחילה תופסים את החרב כדי להרוג את השומרים סביביו, וככל שמתקרבים אל מקום עומדו, נוח יותר לירות עם הקשת אל המטרה ולהרוג את המלך. כך גם בתפילתנו, עיקר המטרה היא למצוא רצון מאת ה' לצרכי השעה. אבל מסטינים רבים עומדים בינינו לבין אבינו שבשמים ומעכבים את התפילה, כמו שנאמר במסכת סנהדרין (מד:), על הפסוק **"היערוך שועך לא בצר"** (איוב לו, יט): אמר רבי אלעזר: לעולם יקדים אדם תפילה לצרה. לכן תקנו אנשי כנסת הגדולה את התפילה הקבועה לסלק המשטינים, ולאחריה ניתן לבקש את הבקשה הפרטית. ואכן אין לאדם להתפלל ולבקש על צרכיו אלא רק בתוך התפילה הקבועה, שהיא עת רצון. על כך אמרו חז"ל: (ע"ז ז.) אימתי **"תפילה לעני כי יעטוף"**? בזמן ש"לפני ה' ישפוך שיחו", היינו בזמן התפילה הקבועה.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

יש להבין מהו שינוי הלשון בפסוק, בתחילה אמר ויחי **"יעקב"** ובסוף ימי **"ישראל"**? ועוד צריך להבין מה שאמרו במדרש (הבוא בספר "תפארת צבי") וז"ל: ויקרבו ימי ישראל למות, מכאן שיעקב אבינו לא מת, והוא תמוה! ביאר בספר **"בני שלמה"**, עפ"י דבריו של האלשיך הקדוש ביאור מה שאמרו חז"ל יעקב לא מת (תענית ה:). דהנה יעקב אבינו היו לו שתי נשמות גדולות, בתחילה נשמת יעקב, ואחר כך נתוספה בו נשמת ישראל, וכשנזכר בו מיתה, לא נזכר אלא על שם ישראל **"ויקרבו ימי ישראל למות"**, כי נשמת יעקב נשארה בו, ורק נשמת ישראל נסתלקה ממנו. בזה יובן שינוי הלשון בפסוק **"וַיְחִי יַעֲקֹב"**, נשמת יעקב נשארה לחיות ולא מתה כלל **"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת"**, היינו נשמת ישראל שנתוספה לו במשך חייו, היא מתה. לפי זה מבואר היטב המדרש כיון שבפסוק נאמר **"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת"**, ולא נאמר ימי יעקב למות, מכאן שיעקב אבינו לא מת. מעין זה ביאר ה"כתב סופר", **"יעקב לא מת"**, משום שישאיר אחריו בן כמותו היינו יוסף, והנה יוסף הגיע רק לדרגת של יעקב ולא לדרגת של ישראל, דבשם זה נקרא על שם תוספת מעלתו **"כי שרית עם אלוקים ותוכל"**, לכן כתיב **"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת"**, ישראל דייקא, אבל יעקב לא מת כי בדרגת יעקב השאיר אחריו המשך.

אוצרות התורה

פשר הצימאון לטיפת מים חדשה

וַיִּדְגּוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ (מח, טז)

מה הדגים הללו גדלין במים וכיון שיורדת טיפה אחת מלמעלה מקבלין אותה בצימאון כמי שלא טעמו טעם מים מימיהם, כך ישראל גדלים במים, בתורה, כיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה הן מקבלין אותו בצימאון כמו שלא שמעו דבר תורה מימיהון (ב"ר צז, ג) מרגלא בפומיה של הרב מרדכי גיפטר זצ"ל, שסימן ההיכר הראשון של כל בן תורה היא אם ניכר עליו דברי חז"ל אלו. שאם ניכר עליו צמאון לכל דבר תורה חדש, אות היא בן תורה הוא אמיתי. שכן הסיבה שהדגים צמאים לכל טיפה גשם חדשה היוורדת ממעל, למרות שאין להם מחסור במים שהרי הם בים, היא מכיון שיש בכל טיפת כח רענן וחדש מהמקור העליון, לכן נחפזים הם לקלוט חיות חדשה, וכן הדבר בתורה שבכלל תורה

גדול המלבין שיניים לחברו תְּכַלְלִי עֵינַיִם מִיָּיִן וְלֶכֶן שְׁנַיִם מְחֻלָּב (מט, יב)

אמר רבי יוחנן, טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר "ולבן שנים מחלב", אל תקרי לבן שנים אלא לבון שנים (כתובות קיא:). ענין זה של הלבנת שיניים לחברו, נאמר גם כלפי אדם שהוא אינו מחבבו, אם בגלל שמעשיו אינם רצויים, או משום שהשקפותיו זרה בעיניו, אך גם לו יש להלבין שיניים. מובא באבות דרבי נתן (פ"ג): והוי מקבל את כל האדם בסבפר פנים יפות. כיצד, מלמד שאם נתן לחברו כל מתנות טובות שבעולם, ופניו כבושים בארץ, מעלה עליו הכתוב כאילו לא נתן לו כלום. אבל המקבל את חבירו בסבר פנים יפות, אפילו לא נתן לו כלום, מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו כל המתנות שבעולם. ויש לנו לראות כמה חשובה היא ההתייחסות לזולת. אנו רואים אדם שעוסק בחסד, נותן נתינות גדולות, בודאי גבר עצום הוא, אולם בדברי חז"ל מבואר, שהמסביר פניו לחברו, גדול עוד יותר.

הסבא מסלבודקא, אמר על זה משל: הבה נתאר לעצמנו, בית הכנסת שבו סיימו זה עתה להתפלל תפילת שחרית, והכל נחפזים לביתם. והנה נעמד יהודי ליד פתח בית הכנסת, בידו אחת כד חלב, ובשנייה כוס גדולה, רומז האיש בידיו ליוצאים, להאט את הליכתם, ומוזג לכל אחד כוס חלב חם. מחזה זה, חוזר על עצמו כל בוקר. יהודי זה לא מבקש תמורה כל שהיא. אמר הסבא, בכוחנו להגיע למדרגה זו בקולות וללא טרחה, אין צורך לרוץ בכל בוקר לקנות חלב טרי, אין צורך להזיע ולהתייגע בהתחזקות הכוסות ובהדחתם, ואף אין צורך להוציא הוצאות על כך. אם נתייצב בבית הכנסת, ובכל בוקר עם תום התפילה, נאיר פנים ונברך את חברנו בבוקר טוב לבבי, ונגרום בכך שאף הוא ישיב לברכתנו בבת שחוק, הרי שקיימנו את מאמר חז"ל "גדול המלבין שנים לחבירו, יותר ממשקהו חלב". נתבונן עוד ונראה, שאם חז"ל מפליגים כל כך בשבח המלבין שנים, כנראה שהשקיית חלב קלה יותר על האדם עם כל הטרחה וההוצאה הכרוכה בה, מהסברת פנים לזולת.

ספר "להחענן בתענוגים"

כשם שהוא מברך על הטובה? ותרץ, שהחובה לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה היא פעם אחת בלבד, לא כל הזמן. אבל אם "הַפְּכֶתָּה מִסְפָּדֵי לְמַחֹל", אם "פְּתַחְתָּ שְׁקֵי וְתִאֲזַרְנִי שְׂמֵחָה", אז "יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ", כי על הטוב לא מפסיקים לברך לעולם!

ומתוך האור

הלכה: בדיקת הציצית בשבת

כתב הרמ"א (או"ח ס' יג ס"ב): ומוקמינן לטלית אחזקתיה וכו' ואין צריך לבדוק קודם שיצא בו, ובמ"ב (סק"ז) כתב: כיון שבדקו בבוקר בעת שהיה מברך על הלבישה, ומוכח מזה דבשבת ג"כ צריך לבדוק הציצית. ובפסקי תשובות (אות ג) כתב: אולם אם מצא חוטי הציצית מסובכים זה בזה אל יפרידם אלא ילבשם כך, ודווקא אם מסובכים בחוזה בענין שיש קושי להפרידם, אבל מסובכים זה בזה מעט ליכא חשש להפרידם. וכמו"כ יש ליזהר מאוד שלא להדק ולחזק כלל את הקשר האחרון של הגדיל הסמוך לחוטי הציצית, ומצוי בציציות שהוטלו בבגד זה עתה שהקשר האחרון מתרפה, ובהידוקו וחזוקו היטב בשבת יש חשש חיוב חטאת.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: יש שושנים היפות לעין, ויש היפות ללב

ספר "שמחלה"

תקירה: זמן, דין שאינו תלוי בזמן

דין שאינו תלוי בזמן, נחשב שכל יום הוא זמנו, או שאין לו כלל זמן. (מפענח צפונות ג-כז)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ראייה מופרכת

גביר אחד הקניט את רבי איזיל חריף ואמר לו: גברים חשובים יותר מן הרבנים, והא ראייה: הרבנים מטריחים עצמם לבתי הגבירים, להתרמים לצרכי צדקה, ואילו הגבירים אינם טורחים לבוא לבית הרב. השיב לו רבי איזיל: וכי חולים הולכים לבית הרופא? בידוע, שהרופא מטריח עצמו לבית החולה.

ספר "חד וחלק" חלק א'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים. לעילוי נשמת של גינט מסעודה בת ג'ולי יעל, לעילוי נשמת שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר.

על הטוב לא מפסיקים לברך

וְאִתָּם תִּשְׁכַּתֶּם עָלַי רְעָה אֱלֹהִים תִּשְׁכַּה לְטָבָה (נ, כ)

חז"ל לימדונו שגם שבעינינו נראה רע, בעצם הוא לטובתנו, לכן הורונו ש"חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" (ברכות לג:). אלא שלפי זה הקשה רבי חיים קניבסקי על לשון הפסוק בתהלים (ל, יב-יג) "הַפְּכֶתָּה מִסְפָּדֵי לְמַחֹל לִי פְּתַחְתָּ שְׁקֵי וְתִאֲזַרְנִי שְׂמֵחָה" ורק אז "לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ". מדוע רק אחר שנפטר אדם מצער ונעשה שמח, אז "לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד", הרי עליו לברך גם על הרעה,

